

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 13.9.2005
KOM(2005)425 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI,
EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

E.prieinamumas

[SEK(2005) 1095]

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

E.prieinamumas

Prieinamos informacijos ir ryšių technologijos (IRT) žymiai pagerins žmonių, turinčių negalią, gyvenimo kokybę. Tuo pačiu dėl lygių galimybių naudotis IRT stokos jie gali likti atskirti. Šiame komunikate Komisija siūlo keletą politikos veiksmų, kurie paskatintų e.prieinamumą. Komisija ragina valstybes nares ir suinteresuotas šalis paremti laisvanorišką konstruktyvią veiklą siekiant, kad IRT produktai ir paslaugos Europoje taptų daug lengviau prieinamais.

Šis komunikatas dėl e.prieinamumo prisideda prie neseniai pradėtos vykdyti iniciatyvos „i2010: Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti“¹, nustatančios naują strateginę struktūrą ir plačias politikos kryptis, skirtas skatinti atvirą ir konkurencingą skaitmeninę ekonomiką, ir pabrėžiančios IRT svarbiausią vaidmenį integracijai ir gyvenimo kokybei, įgyvendinimo. Komisija turi ambicingą tikslą – sukurti „informacinę visuomenę visiems“, skatinti integruotą skaitmeninę visuomenę, kurioje galimybės suteikiamos visiems ir kurioje labai sumažėja galimybė būti atskirtam.

1. ĮVADAS

Neįgalūs žmonės sudaro apie 15% Europos gyventojų ir daugelis jų, norėdami pasinaudoti IRT produktais ir paslaugomis, susiduria su sunkumais. Tam tikrais atvejais su panašiomis problemomis susiduria ir vyresnio amžiaus žmonės. Šiuo metu prieinami IRT produktai ir paslaugos tapo Europos prioritetu dėl demografinių pokyčių: 1990 m. gyventojai virš 60 metų sudarė 18% Europos gyventojų, ir manoma, kad iki 2030 m. šis skaičius išaugs iki 30%².

Neseniai JAV atliktas tyrimas³ parodė, kad 60% darbingo amžiaus suaugusiųjų žmonių galėtų pasinaudoti prieinamomis technologijomis, nes naudotis dabartinėmis technologijomis jiems sudėtinga.

2002 m. atliktas tyrimas⁴ parodė, kad Europoje daugiau nei 48% žmonių virš 50 metų mano, jog kurdami produktus gamybininkai neskiria pakankamai dėmesio jų reikmėms. Nepaisant to, 10–12 milijonų žmonių tapo potencialiais naujų mobiliosios telefonijos, kompiuterinių ir interneto paslaugų vartotojais.

Todėl išvada yra aiški: **siekti, kad IRT privalumai taptų prieinamais kuo didesniai žmonių skaičiui – tai socialinio, etinio ir politinio pobūdžio būtinybė.** Be to, taip sukuriamos vis didesnę ekonominę reikšmę turinčios rinkos.

¹ KOM(2005) 229 galutinis, 2005 m. birželio 1 d.

² JT Pasaulio gyventojų skaičiaus perspektyvos (2002 m. redakcija) ir Eurostato demografinės prognozės

³ Platus gebėjimų spektras ir jo poveikis kompiuterinėms technologijoms, *Forrester Research Inc.*, 2003.

⁴ *Seniorwatch IST-1999-29086* www.seniorwatch.de

Techninių kliūčių ir sunkumų, su kuriais susiduria neįgalūs ir kiti žmonės, siekdami būti lygiaverčiais informacinės visuomenės (IV) nariais, įveikimas žinomas „**e.prieinamumo**“ pavadinimu. Jis yra platesnės e.įtraukties koncepcijos, skirtos padėti įveikti kitokias kliūtis, pavyzdžiui, finansines, geografines arba išsimokslinimo, dalis.

Šis komunikatas pagrįstas jau atliktu darbu e.prieinamumo srityje pagal du e.Europos veiksmų planus, MTTP projektų išvadomis ir rezultatais. Į jį taip pat įtraukti pagrindiniai 2005 m. surengtų **konsultacijų internetu**⁵ duomenys, kuriuose atsispindėjo tvirta parama (virš 88% pasisakymų už) Europos institucijoms imtis iniciatyvos ir pagerinti situaciją, nes didžioji dauguma (virš 74%) išvelgia ryšio tarp prieinamų IRT produktų ir paslaugų stoką Europoje. Taip pat jaučiamas poreikis gauti daugiau prieinamų produktų ir paslaugų (84% respondentų).

Pagrindinis šio komunikato tikslas – skatinti nuoseklų požiūrį į e.prieinamumo laisvanoriškas iniciatyvas valstybėse narėse bei pramonės savikontrolę.

2. PRAKTINIAI UŽDAVINIAI

Naujosios technologijos akivaizdžiai padeda neįgaliesiems žmonėms bei duoda galimybę savarankiškai atlikti tam tikrus veiksmus, kuriuos anksčiau jie galėjo atlikti tik padedami kitų žmonių. Tačiau, nepaisant pramonės pastangų, neįgalūs žmonės kalba apie daugelį problemų, kai reikia pasinaudoti informacinių technologijų produktais arba paslaugomis, pavyzdžiui:

- suderintų sprendimų stoka, t.y., nepakankamos galimybės pasinaudoti skubios pagalbos numeriu 112 skambinat iš teksto telefonų daugelyje valstybių narių;
- sprendimų, užtikrinančių sąveiką, prieinamų IRT srityje stoka;
- programinė įranga nesuderinta su pagalbinais prietaisais, akliems naudotojams skirtų ekrano skaitytuvų dažnai negalima naudoti po to, kai įdiegiamos naujos operacinės sistemos;
- trikdžiai, atsirandantys dėl pagrindinio produkto ir pagalbinių prietaisų sąveikos, pvz., GSM telefono ir klausos aparato;
- Europos standartų stoka, pvz., septynios skirtingos, nesiderinančios teksto telefonų sistemos, skirtos kurtiesiems ir blogai girdintiems žmonėms;
- atitinkamų paslaugų stoka, pvz., daugelis tinklaviečių yra per sudėtingos sutrikusio mąstymo arba nepatyrusiems vartotojams arba jose negali perskaityti tekstų arba rasti informacijos regos negalią turintys žmonės;
- produktų ir paslaugų stoka kai kurių grupių žmonėms, pvz., telefoninio ryšio ženklų kalbą naudojančioms žmonėms;
- per sudėtingas fizinis dizainas, pvz., klaviatūros arba ekranai daugelyje prietaisų;
- prieinamo turinio stoka;
- ribotas elektroninio ryšio paslaugų kokybės ir kainos pasirinkimas.

Iš esmės daugelis šių problemų gali būti lengvai techniškai išsprendžiamos, tačiau tam reikia bendradarbiavimo, koordinavimo ir ryžto Europos lygiu, nes vien tik rinkos jėgų šiuo metu nepakanka.

⁵ Rezultatus galima rasti:
http://europa.eu.int/information_society/policy/accessibility/com_ea_2005/a_documents/com_consult_res.html#_Toc97028181

Artimiausiu metu naujų technologijų, kurias kuriant reikia iš anksto apsvarstyti prieinamumo aspektus, pavyzdžiai yra šie:

- skaitmeninė televizija, pavyzdžiui, standartai ir atitikimas bei paslaugų kūrimas ir aparatinės įrangos dizainas;
- trečiosios kartos mobilieji telefonai, pavyzdžiui, aparatinės įrangos dizainas bei programinės įrangos ir paslaugų kūrimas;
- plačiajuostis ryšys, pavyzdžiui, išnaudojant multimodalinių pateikčių galimybes tokiu būdu, kad prieinamumas būtų padidintas, o ne atvirkščiai.

Šių problemų, kurios anksčiau buvo laikomos svarbiomis tik konkrečiai gyventojų daliai, kuriai jos buvo skirtos, sprendimas iš tiesų turės teigiamų pasekmių daugeliui technologijų naudotojų.

3. RINKA IR EKONOMINIAI KLAUSIMAI

IRT moksliniai tyrimai ir rinka pateikė inovacinių kai kurių uždavinių sprendimų. Pagrindinės platus prieinamumo kliūtys yra šios:

- iki šiol tokios technologijos buvo skirtos mažai rinkai (iš esmės buvo manoma, kad jos skirtos tik neįgaliesiems, kartais vyresnio amžiaus žmonėms), dažniausiai per MVĮ nacionaliniu arba regiono lygiu;
- taikytinų techninių standartų ir techninių specifikacijų stoka;
- atitinkamuose Europos teisės aktuose tik neseniai aiškiai apgalvota galimybė išnaudoti prieigos reikalavimą techninėse specifikacijose viešųjų pirkimų procedūrose;
- labai skiriasi valstybių narių sprendimų siekimo būdai.

Dėl to prieinamų IRT produktų ir paslaugų rinka Europoje yra tik pradinėje plėtros stadijoje, atskirta nacionalinių valstybių sienomis ir neturinti suderintų teisės aktų ir taikytinų techninių standartų. Tai nepalengvina vienos bendros rinkos funkcionavimo ir padidina pramonės, kuri turi prisitaikyti prie besiskiriančių valstybių narių reikalavimų, našta.

Tačiau vis dažniau tiksliniais naudotojais tampa ne tik neįgalūs asmenys, arba kartais vyresnio amžiaus žmonės, bet visi gyventojai. Dėl tokio požiūrio atsiranda rinkos pokyčių, kuriuos mes tik pradėdami pastebėti, nes stambesni Europos pramonės dalyviai šiuo metu ima kreipti dėmesį į šį rinkos sektorių, nors kartais ne iš karto suteikia jam didelės svarbos.

Tas pats tinka ir telekomunikacijų sričiai – telekomunikacinių produktų ir paslaugų paplitimas yra toks didelis, kad netgi ši (šiuo metu santykinai maža) rinkos niša yra svarbi, nes ji prisideda prie augimo, pritraukdama stambesnių rinkos dalyvių dėmesį.

Apibendrinant, e.prieinamumas bei susiję pagalbinių technologijų produktai ir paslaugos šiuo metu stebimi dar didesnių ne tik Europos, bet ir kitų pasaulio regionų, pagrindinių technologijų tiekėjų.

4. TEISINIAI IR POLITIKOS KLAUSIMAI

Keletą kartų Taryba paskatino veiklą ES lygiu, pavyzdžiui, paraginusi valstybes nares ir pakvietusi Komisiją „išnaudoti informacinės visuomenės potencialą, skiriant jį neįgaliesiems

*žmonėms, ypač stengiantis pašalinti technines ir kitas kliūtis, kad jie galėtų būti veiksmingais žiniomis pagrįstos ekonomikos ir visuomenės nariais*⁶. Europos Parlamentas taip pat parėmė šią perspektyvą⁷.

Visų pirma Europos politikos srityse ir teisės aktuose pripažįstama, kad užimtumas ir profesija – tai pagrindiniai dalykai, užtikrinantys visiems lygias galimybes ir daug prisidedantys prie to, kad piliečiai aktyviai dalyvautų ekonominiame, kultūriniame ir socialiniame gyvenime ir realizuotų savo galimybes. Potenciali prieinamų IRT produktų ir paslaugų išplėtimo įtaka šiai sričiai yra akivaizdi. Tai paskatins didesnę užimtumą, geresnę socialinę integraciją ir suteiks žmonėms galimybę ilgiau gyventi savarankiškai.

Europos institucijos pareiškė, kad reikia įtraukti visus europiečius į informacinę visuomenę įvairiomis aplinkybėmis. Komisija ėmėsi iniciatyvos vykdydama du e.Europos veiksmų planus, siekdama sukurti IV, turinčią kuo geresnę prieigą prie informacijos. Į 2002 m. veiksmų planą buvo įtraukta atskira veiksmų eilutė šiai problemai spręsti. Joje buvo rekomenduota priimti Interneto prieinamumo iniciatyvos (IPI)⁸ gaires, sukurti Europos visiems skirtą dizaino (VSD) planą, stiprinti pagalbines technologijas ir VSD standartizavimą. 2005 m. e.Europos veiksmų plano tikslas – įtraukti e.įtraukti į visas veiksmų eilutes. Joje taip pat pasiūlyta įtraukti IRT prieigos reikalavimus į viešuosius pirkimus.

Paremdama šį darbą, Telekomunikacijų taryba pareiškė, kad reikia patobulinti e.prieinamumą Europoje⁹. Be to, Ministrų deklaracijoje¹⁰ dėl e.įtraukties siūloma imtis visų būtinų veiksmų, siekiant sukurti atvirą, žiniomis pagrįstą visuomenę, kurioje prieigą prie informacijos turėtų visi piliečiai.

Be to, 2003 m. rezoliucijoje dėl e.prieinamumo¹¹, Socialinių reikalų taryba paragino valstybes nares stengtis pašalinti technines ir kitas kliūtis, kad neįgalūs žmonės galėtų būti aktyviais žiniomis pagrįstos ekonomikos ir visuomenės nariais.

Į tai atsižvelgdamas, Europos Parlamentas savo 2002 m. rezoliucijoje dėl interneto prieinamumo¹² „pabrėžė poreikį vengti bet kokių atskyrimo nuo IV formų ir paragino visų pirma integruoti neįgalius ir senyvus žmones“. Be to, kitoje rezoliucijoje minimas ženklų kalbos naudojimas Europos telekomunikacijose¹³.

Bendrajai prasme, EB sutarties 13 straipsnyje numatyta veikla kovai su diskriminacija, *inter alia*, ir dėl neįgalumo.

⁶ Tarybos rezoliucija dėl „E.prieinamumo neįgaliams žmonėms“, 2002 m. gruodžio 2–3 d., http://www.socialdialogue.net/docs/cha_key/consilium_2002_14892en2.pdf

⁷ 2002 m. EP rezoliucija dėl e.Europos: prieiga prie visuomeninių tinklavičių ir jų turinys (2002 (0325))

⁸ „2002 m. e.Europa: prieiga prie visuomeninių tinklavičių ir jų turinys“, KOM(2001) 529 galutinis, http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2001/com2001_0529en01.pdf

⁹ Tarybos rezoliucija dėl 2002 m. e.Europos veiksmų plano: prieiga prie visuomeninių tinklavičių ir jų turinys, OL C 86, 2002 4 10.

¹⁰ Ministrų deklaracija dėl e.įtraukties, 2003 m. balandžio 11 d. <http://www.eu2003.gr/en/articles/2003/4/11/2502/>

¹¹ Tarybos rezoliucija 14892/02.

¹² 2002 m. EP rezoliucija dėl e.Europos : prieiga prie visuomeninių tinklavičių ir jų turinys (2002 (0325))

¹³ EP rezoliucija dėl ženklų kalbos – Rezoliucija B4/0985/98.

Remiantis šiuo straipsniu, 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva¹⁴ turi akivaizdų tikslą (1 straipsnis) „*nustatyti kovos su diskriminacija dėl religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos užimtumo ir profesinėje srityje bendrus pagrindus siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio principą*“. Ypač direktyvoje pabrėžiama, kad „*turėtų būti imtasi reikiamų priemonių, t. y., veiksmingų ir praktinių priemonių, skirtų darbo vietai neįgaliesiems paruošti, pavyzdžiui, pritaikyti patalpas ir įrengimus...*“

Be to, keletą su informacine visuomene susijusių Europos direktyvų numatytos sąlygos, susijusios su neįgalių ir vyresnio amžiaus žmonių integracija. Šios direktyvos – tai elektroninių ryšių direktyvos, ypač pagrindų¹⁵ ir universalių paslaugų direktyvos¹⁶, radijo ryšio įrenginių ir telekomunikacinių galinių įrenginių (RR[IGI]) direktyva¹⁷, viešųjų pirkimų direktyva¹⁸ ir lygių užimtumo galimybių direktyva¹⁹.

Naujų technologijų prieinamumas ir naudojimas – tai viena iš keturių Komisijos veiksmų planą²⁰, paskelbtą 2003 m. gruodžio mėn. baigiantis Europos žmonių su negalia metams, sudariusių sričių; jame taip pat aprašomi veiksmai, kurių buvo imtasi siekiant pagerinti galimybes tapti informacinės visuomenės dalimi pasinaudojant ES lygiu prieinamomis priemonėmis.

Veikla ES lygiu turi pridėtinę vertę, nes keletas valstybių narių kuria teisės aktus, reglamentus, standartus ir gaires, kuriais siekdama spręsti šias problemas nacionaliniu lygiu. Dėl šios veiklos atsiranda panašių, tačiau tuo pat metu šiek tiek skirtingų e.prieigos reikalavimų, keliamų produktams ir paslaugoms, dėl kurių išauga Europos pramonės rizika, t.y., pramonė gali būti priversta veikti suskaldytoje rinkoje ir galų gale prarasti konkurencingumą ir veiksmingumą.

Vartotojams kyla dar didesnė rizika, visų pirma neįgaliesiems ir vyresnio amžiaus žmonėms: susiskaldžiusi rinka reiškia, kad produktai taps brangesni, mažiau žinomi ir nesuderinti, taps sunkiau gauti informacijos arba ją perduoti iš vienos valstybės į kitą ir kt.

ES veikloje taip pat atsižvelgiama į tarptautinę patirtį, pavyzdžiui, JAV ir Kanados, su kuriomis dialogą užmezgė Europos Komisija, ypač dėl teisinių nuostatų taikymo viešųjų pirkimų srityje, išnaudojant jas kaip galingą poveikio veiksnį.

Galų gale nustatytos pagrindinės sąlygos iniciatyvoms, kurių reikia imtis ES lygiu – šį požiūrį išreiškė didžioji suinteresuotų šalių dauguma viešųjų konsultacijų metu (84%).

5. ES LYGIU VYKDOMA VEIKLA

ES lygiu jau pradėta įgyvendinti keletą priemonių, kurios bus stiprinamos, o jų įgyvendinimas tęsiamas.

¹⁴ Informaciją galima rasti:
http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/pdf/legisln/2000_78_en.pdf

¹⁵ Direktyva 2002/21/EB.

¹⁶ Direktyva 2002/22/EB.

¹⁷ Direktyva 1999/5/EB.

¹⁸ Direktyvos 2004/17/EB ir 2004/18/EB.

¹⁹ Direktyva 2000/78/EB.

²⁰ Lygios galimybės neįgaliesiems žmonėms; Europos veiksmų planas KOM(2003) 650 galutinis

Prieigos reikalavimas ir standartai

Standartai yra strateginė priemonė, taikoma pramonei ir viešajam sektoriui, bei priemonė, atverianti naujas rinkos galimybes. Nors gamyba ir standartų įgyvendinimas yra laisvanoriški, jie yra svarbi priemonė siekiant remti politikos veiksmų įgyvendinimą. Europos e.prieinamumo standartai prisidėtų prie gero vienos bendros Europos rinkos funkcionavimo ir dėl to skatintų naujų rinkų vystymąsi, konkurencingumą ir užimtumą. Todėl Komisija ir toliau teiks finansinę paramą konkrečiai veiklai, kurią siūlo Europos standartizacijos organizacija (ESO) pagal Europos standartizacijos veiksmų planą, arba suteikdama įpareigojimus ESO²¹.

Standartuose nustatyti prieigos reikalavimai turi atitikti pramonės, kūrėjų ir produktų bei paslaugų tiekėjų poreikius tam, kad nebūtų sudaromos kliūtys kūrybingumui ir inovacijoms. Tuo pat metu jie turi atitikti vartotojų poreikius, todėl labai svarbu įtraukti vartotojus į standartų kūrimą – rasti pramonės ir visuomenės interesų pusiausvyrą. Standartai turi sudaryti sąlygas lengvai įgyvendinti teisės aktus, reglamentus ir kitas priemones, skirtas prieinamumui skatinti, ir engvai jais remtis. Galimybė naudotis standartais nemokamai arba nebrangiai sudarytų sąlygas lengviau juos įsisavinti, ypač MVI, kurios gali skirti ribotus išteklius standartams įsigyti, bei vartotojams, kuriems jie taptų prieinamesni.

Skatinant sąveiką, reikia atsižvelgti į tai, kad siekiant standartinių sprendimų, nebūtų skatinamos patentuotos technologijos, neturinčios pagrįstų nediskriminuojančių (PND) licencijų.

Visiems skirtas dizainas (VSD)

VSD metodologija apibūdinamas produktų ir paslaugų, kurie bus prieinami kuo platesniam vartotojų spektrui, dizainas²². Šiuo metu VSD gerai žinomas, nors kol kas mažai taikomas praktikoje. Todėl svarbu ir toliau didinti informuotumą ir skatinti VSD Europoje. Šiuo tikslu Komisija įkūrė kompetencijos centrų tinklą EDVEPT²³, kuriam priklauso virš 100 narių.

VSD ne tik sudaro sąlygas **išsamiau apsvarstyti prieigos reikalavimus kuriant produktą arba paslaugą**, bet taip pat skatina svarbias **ekonomikos šakas, sukurdamas galimybę išvengti brangių perdarymo arba techninių pataisymų** produktus ir paslaugas jau pateikus vartotojui.

Buvo sukurta pagrindinė Europos VSD mokymo programos, skirtos inžinieriams ir konstruktoriams, struktūra, o valstybėse narėse buvo surengti keletas bandomųjų kursų. Didinant VSD naudojimą lavinimui po vidurinės mokyklos ir profesiniam lavinimui – tai būdas užtikrinti, kad ateityje bus sukurta informacinė visuomenė, turinti kuo geresnę prieigą prie informacijos²⁴. Tam tikrose organizacijose įsteigus prieinamumo pareigūno, kompetentingo VSD klausimais, pareigybę, galima būtų suteikti e.prieinamumui daugiau profesionalumo.

²¹ Šis procesas reguliuojamas Direktyva 98/34. http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/1998/l_204/l_20419980721en00370048.pdf

²² VSD sudaro trys pagrindinės strategijos: 1) dizainas be pakeitimų visiems vartotojams, 2) lengvai pritaikomas dizainas skirtingiems vartotojams (pvz., naudojant reguliuojamas sąsajas, 3) dizainas, skirtas vienisiai prisijungti prie pagalbinių prietaisų.

²³ EDVEPT tinklavietė (Europos dizaino visiems e.prieinamumo tinklas) <http://www.e-accessibility.org/>

²⁴ IDCnet projekto VSD programos ataskaita.

Prieiga prie interneto

Po 2001 m. Komisijos komunikato²⁵ dėl prieigos prie visuomeninių tinklavičių, 2002 m. buvo priimtos Tarybos ir Parlamento rezoliucijos. Po to valstybės narės, remdamosi tarptautinėmis gairėmis, įsipareigojo padaryti prieinamomis savo viešąsias tinklavietes²⁶.

Kartu su e.prieinamumo ekspertų grupe Komisija ir valstybės narės stebi pokyčius, įskaitant naujus vertinimo metodus²⁷ ir tvarką, lyginamąją analizę, duomenų rinkimą ir nustato geriausias praktikas. **Prieiga prie interneto** – tai pagrindinis veiksnys, kurio dėka tampa prieinamos viešuosius interesus atitinkančios interneto paslaugos. Siekiant palengvinti šį procesą, svarbu skatinti taikomųjų programų kūrimą, kuris apimtų ir prieigą²⁸.

Dėl to, kad keletas valstybių narių turi privalomų teisės aktų, kuriuose yra prieinamumo ir atitikimo įvertinimo reikalavimas, atsirado poreikis turėti prieigos sertifikavimo schemas. Europos standartizacijos komiteto (ESK) seminare²⁹ šiuo metu svarstomi atitinkami sprendimai.

Lyginamoji analizė ir stebėseną

Keletas valstybių narių į savo nacionalinius teisės aktus įtraukia prieinamumo lyginamąją analizę ir stebėseną. ES lygiu Taryba ir Europos Parlamentas paprašė, kad būtų imtasi prieigos prie interneto stebėsenos. Parlamentas taip pat paprašė pateikti stebėsenos aprašymus ir skaitmeninės televizijos garso aprašymą.

Siekiant ir toliau plėtoti atitinkamas Europos e.prieinamumo politikos kryptis, **svarbu turėti Europos duomenų, kuriuos būtų galima lyginti tarp skirtingų valstybių narių**. Komisija ir toliau plėtos besitęsiančią Europos stebėsenos veiklą, atsižvelgdama į persvarstyta Lisabonos požiūrį.

Komisija palaiko ryšius su statistikos organizacijomis, siekdama plėtoti ir gerinti svarbius rodiklius, visų pirma įtraukdama prieinamumo klausimus į egzistuojančius rodiklius.

Moksliniai tyrimai

Moksliniai tyrimai ir taikomoji plėtra (MTTP) – tai pagrindinė veikla žengiant link geresnį prieinamumą prie informacijos turinčios IV. Nuo 1991 m. beveik 200 Europos MTTP projektų, kuriems EB daliniu finansavimu³⁰ skyrė 200 milijonų eurų, jau prisidėjo gerinant prieinamumą ir pagilino žinias apie prieinamumo problemas ir reikalingus sprendimus.

Iš tam tikrų rezultatų galima matyti, kokius reikėtų priimti sprendimus – pavyzdžiui, teikti vyresnio amžiaus žmonėms namuose nuotolines paslaugas (įskaitant pavojaus ir skubios pagalbos paslaugas). Buvo atrasti sprendimai siekiant, kad aklieji ir silpnaregiai turėtų geresnę prieigą prie skaitmeninės informacijos (tekstai, grafikai, 3D vaizdai, koduota muzika,

²⁵ KOM(2001) 529 galutinis.

²⁶ W3C/WAI/WCAG1.0 Tinklavičių turinio prieinamumo gairės 1.0. 2 redakcija yra rengiama, joje bus kalbama apie pokyčius, vykusius interneto technologijų srityje, kurie palengvino atitikties testavimą.

²⁷ Prieigos prie interneto lyginamosios analizės (PILA) grupė.

²⁸ W3C/WAI/ATAG Taikomųjų programų kūrimo prieigos gairės (TPKPG)

²⁹ <http://www.cenorm.be/cenorm/businessdomains/businessdomains/iss/activity/ws-wac.asp>

³⁰ Projektų pavyzdžių žr. <http://www.cordis.lu/ist/so/einclusion/home.html> ir http://www.cordis.lu/ist/directorate_f/einclusion/previous-research.htm

televizijos programos). Buvo pristatytos sistemos, skirtos judėjimo negalią turintiems asmenims, palengvinančios mobilumą, valdymą ir kontrolę, taip pat paslaugos, skirtos patobulinti bendravimo galimybes klausos negalią turintiems žmonės, įskaitant ženklų kalbą ir lūpų judesių generavimą. Kiti pavyzdžiai – kompiuterinė aplinka, palengvinanti integruotą neįgalių vaikų lavinimą ir suaugusių neįgalių žmonių užimtumą, bei indėlis į politikos formavimą (e.Europa, t.y., prieiga prie interneto, visiems skirtas dizainas).

Daug Bendrijos projektų rezultatų toliau buvo sėkmingai tobulinami kuriant produktus rinkai arba sukauptos žinios buvo panaudotos tobulinti IRT produktų ir paslaugų prieinamumą.

Greitai vystantis technologijoms, siūlančioms naujus techninius sprendimus, labai svarbu investuoti į mokslinius tyrimus, siekiant išnaudoti svarbias galimybes, kurias jos gali suteikti neįgaliesiems ir vyresnio amžiaus žmonėms. Į dabartinį pasiūlymą dėl 7-osios pagrindų programos įtrauktas **poreikis tirti ir, iš tiesų, plėsti MTTP e.prieinamumo srityje** tam, kad toliau būtų vystoma Europos pagalbinių technologijų pramonė³¹ ir kad prieinamumo klausimas taptų kasdieniniu pagrindinės pramonės klausimu.

6. IRT PRODUKTŲ IR PASLAUGŲ E.PRIEINAMUMO DIDINIMAS EUROPOJE – TRYS NAUJI POŽIŪRIAI

Skatindama minėtas nuolatinės priemonės, Komisija taip pat skatina remtis trimis požūriais, kurie dar nėra plačiai prigyę Europoje: i) prieigos reikalavimai viešuosiuose pirkimuose, ii) prieigos sertifikavimas ir iii) geresnis egzistuojančių teisės aktų panaudojimas.

Praėjus dvejiems metams po šio komunikato paskelbimo, Komisija įvertins šios veiklos rezultatus. Remdamasi geresnio reglamentavimo principu³², Komisija pasikeis nuomonėmis su valstybėmis narėmis ir, atlikus išsamų poveikio vertinimą, galės svarstyti galimybę imtis papildomų priemonių, įskaitant teisės aktus, jei būtina.

1. Viešieji pirkimai

Europos viešieji pirkimai sudaro apie 16% bendrojo vidaus produkto. Visų lygmenų valstybės institucijos gali reikalauti, kad prekės ir paslaugos, kurias jos perka, turėtų prieigos savybę. Iš tiesų, Europos viešųjų pirkimų direktyvose konkrečiai nurodyta galimybė įtraukti VSD ir prieigos reikalavimus į konkurso sąlygas (technines specifikacijas).

Visa tai atskleidžia akivaizdų pasiryžimą vykdyti **įtraukties politiką, kurios dėka produktais ir paslaugomis gali naudotis daugiau vartotojų, piliečių ir darbuotojų**. Tai ragina pramonines bendroves integruoti prieigos savybę į savo produktus ir sukuria didesnę rinką prieinamoms IRT. Tokie rezultatai buvo pasiekti JAV³³, kur teisės aktai įpareigoja įtraukti prieigos reikalavimą į federalinius pirkimus.

Konsultacijų internetu metu daugiau nei 90% respondentų pasisakė už tai, kad valstybinės agentūros laikytųsi principo, pagal kurį būtų reikalaujama, kad visi jų perkami IRT produktai

³¹ Pagalbinių technologijų ES prieinamumas, Užimtumo ir socialinių reikalų generalinio direktorato ataskaita, CE-V/5-03-003-EN-C.

³² Europos Komisija „Valdymo baltoji knyga“ KOM(2001) 428 galutinis.

³³ Reabilitacijos akto 508 skirsnis su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 1998 m. Investicijų į darbo jėgą aktu.

ir paslaugos būtų prieinami. Kai kurios valstybės narės jau įtraukė prieigos reikalavimą į savo viešuosius pirkimus. Jeigu bus laikomasi prieigos reikalavimo ES lygiu, atsirastų galimybė sumažinti rinkos susiskaldymą ir skatinti sąveiką.

Reikia, kad Europos viešuosiuose pirkimuose prieigos reikalavimai būtų nuoseklūs. Šiuo tikslu Komisija rengia įgaliojimus Europos standartizacijos organizacijoms vystyti Europos prieigos reikalavimus produktų ir paslaugų viešiesiems pirkimams IRT srityje. Šiuo metu įpareigojimas pateiktas valstybių narių konsultacijoms. Numatyta jį pateikti Europos standartizacijos organizacijoms iki 2005 m. pabaigos.

Komisija skatina diskusijas šiuo klausimu su valstybėmis narėmis e.prieinamumo ekspertų grupėje³⁴. Toliau bus kaupiama Europos patirtis ir skatinamas tarptautinis dialogas, visų pirma su JAV, dalyvaujant transatlantinės ekonominės partnerystės (TEP) veikloje dėl e.prieigos reikalavimo viešuosiuose pirkimuose suderinimo.

2. Sertifikavimas

Įsigyjant IRT produktus ne visuomet aišku, kokius reikalavimus jie atitinka. Tai ypač svarbu įsigyjant prieinamas IRT. Jau egzistuoja arba dar yra kuriami keletas standartų, apibrėžiančių, kaip produktai ir paslaugos turi būti pritaikyti, kad taptų prieinamais. Tačiau šiuo metu nėra patikimų priemonių įvertinti, kaip produktai atitinka šiuos prieigos standartus. Pagal tinkamas produktų, organizacinių procesų ir profesionalų sertifikavimo schemas (pagrįstas žymėjimu Europos „Key Mark“ kokybės ženklu³⁵ ir Europos standartais) klientams, norintiems įsigyti prieinamų produktų ir paslaugų, būtų suteikta informacija, o gamintojams ir paslaugų tiekėjams – užtarnautas pripažinimas. Jos taip pat palengvintų atitikties reglamentams, kuriuose numatyti prieigos reikalavimai, stebėseną.

2003 m. sausio mėn. rezoliucijoje dėl e.prieinamumo Taryba paragino prekes ir paslaugas ženklinti „e.prieigos“ ženklu. 2002 m. ministrų deklaracijoje dėl e.įtraukties sakoma, kad „galima būtų apsvarstyti Europos prieigos prie interneto ženklo, patvirtinančio atitiktį W3C WAI³⁶, gaires siekiant išvengti rinkos susiskaldymo“.

Komisija kartu su suinteresuotomis grupėmis išnagrinės **galimybes kurti, pristatyti ir įgyvendinti prieinamų produktų ir paslaugų sertifikavimo schemas**, įskaitant bandymo kriterijų ir vertinimo metodų apibrėžimą. Bus išnagrinėtos atitikties deklaravimo arba trečiosios šalies sertifikavimo galimybės bei palygintos skirtingos pasirinkimo galimybės pagal jų veiksmingumą³⁷. Komisija pradės nagrinėti šį klausimą 2005 m. paskutiniame ketvirtyje³⁸.

³⁴ E.prieinamumo ekspertų grupė koordinuoja valstybių narių ekspertų, remiančių e.Europos veiksmų plano įgyvendinimą, darbą.

³⁵ http://www.cenorm.be/conf_assess/keymark/keymarktext.htm

³⁶ Pasaulio interneto konsorciumas (W3C) Prieigos prie interneto iniciatyva (WAI)

³⁷ Konsultacijų internetu metu paaiškėjo, kad IRT produktų ir paslaugų e.prieigos sertifikavimas ir ženklintas susilaukė didelio palaikymo (virš 72%), nors skirtumas tarp skirtingų tikslinių grupių buvo žymus ir tik 61,4% *e.prieigos produktų ir paslaugų gamintojų, tiekėjų ir pardavėjų išreiškė pritarimą*). Be to, iš pritariančių produktų sertifikavimui ir ženklinimui, „*privatų asmenų, turinčių negalią*“ ir „*valstybinių agentūrų*“ grupės akivaizdžiai pasisakė už privalomas schemas, tuo tarpu „*e.prieigos produktų ir paslaugų gamintojų, tiekėjų ir pardavėjų*“ grupė pasisakė už laisvanorišką tvarką, o likusios grupės pasiskirstė tarp jų.

³⁸ Žr. dalį „Išvados ir tolesnė veikla“.

3. Geresnis egzistuojančių teisės aktų panaudojimas

Keletoje direktyvų yra nuostatos, taikomos siekiant įgyvendinti e.prieinamumą (pavyzdžiui, vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje direktyva³⁹, radijo ryšio įrenginių ir telekomunikacinių galinių įrenginių ir viešųjų pirkimų direktyvos). Svarbu bendradarbiauti su valstybėmis narėmis ir sukurti praktinius būdus, kaip panaudoti šias direktyvas įgyvendinant e.prieinamumą.

Visų pirma, Integruojančių komunikacijų grupės (INCOM)⁴⁰ pasiūlymų įgyvendinimas išspręstų kai kuriuos dabartinius Europai iškilusius uždavinius, pavyzdžiui, užtikrintų neįgaliams žmonėms galimybę naudotis pagalbos tarnybų paslaugomis naudojant bendrą Europoje numerį 112, užtikrintų realiu laiku komunikaciją naudojant tekstą arba ženklus visoje Europoje ir palengvintų valdžios institucijoms prekių, turinčių e.prieigą, įsigijimą. Turi būti sprendžiami galimi sunkumai praktiškai įgyvendinant egzistuojančius teisės aktus.

Komisija, tęsdama dialogą garso ir vaizdo politikos srityje, skatins bendrus sprendimus, užtikrinančius sąveiką, šioje srityje, pavyzdžiui, pagerindama prieigą prie skaitmeninių televizijos programų. Tokie bendri sprendimai sudarys sąlygas pasinaudoti masto ekonomija.

Dabartinių Europos teisės aktų „e.prieinamumo potencialas“ turi būti išnaudotas. 2005 m. Komisija pradės tyrimą⁴¹, skirtą nustatyti geriausias praktikas ir užmegzti dialogą su valstybėmis narėmis ir pagrindinėmis suinteresuotomis grupėmis per atitinkamas grupes, atsakingas už šių direktyvų įgyvendinimą.

7. IŠVADOS IR TOLESNĖ VEIKLA

Iš šio komunikato bei internetinių konsultacijų rezultatų paaiškėja, kad pritariama Europos Komisijos ryžtui spręsti e.prieinamumo klausimus ir rasti sprendimus, kuriais (i) būtų pranešama valstybėms narėms, kad reikia dirbti kartu siekiant sukurti nuoseklų požiūrį į e.prieinamumą; (ii) pramonė būtų raginama sukurti sprendimus, kad IRT produktai ir paslaugos taptų prieinami; (iii) neįgaliams vartotojams būtų parodyta, kad aktyviai įsipareigojama kurti informacinę visuomenę, kuri turėtų geresnę prieigą prie informacijos.

Per ateinančius dvejus metus (2005–2007 m.) Komisija ir toliau didins informuotumą, skatins siūlomų priemonių naudojimą, rinks įrodymus ir toliau tarsis su suinteresuotomis grupėmis, siekdama priimti pagrįstus sprendimus e.prieinamumo srityje.

Šiuo tikslu Komisija planuoja 2005 m. paskutinįjį ketvirtį pradėti tyrimą „E.prieinamumo Europoje pažangos įvertinimas“, siekdama nustatyti ir įvertinti politikos sprendimus, kurių tikslas – pagerinti e.prieinamumą Europoje. Su pirminiais tyrimo rezultatais bus galima susipažinti 2007 m. pradžioje.

Tolesnė veikla e.prieinamumo srityje bus vykdoma praėjus dvejiems metams nuo šio komunikato paskelbimo. Ji apims čia siūlomų požiūrių rezultatų įvertinimo, remiantis

³⁹ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB draudžiama neįgalių asmenų diskriminacija *inter alia* užimtumo srityje ir numatomos tinkamas patalpų įrengimas, įskaitant IRT.

⁴⁰ Suformuota 2003 m., ją sudaro valstybių narių, telekomų operatorių, vartotojų organizacijų ir standartizacijos institucijų atstovai.

⁴¹ Žr. Tolesnė veikla ir išvados.

geresnio reglamentavimo principu⁴² paskelbimą, o atlikusi visą poveikio įvertinimą, Komisija gali svarstyti papildomas priemones, įskaitant naujus teisės aktus, jeigu būtina. Savo ruožtu šis su e.prieinamumu susijęs darbas prisidės prie jau paskelbtos 2008 m. Europos e.įtraukties iniciatyvos⁴³.

⁴² Europos Komisija „Valdymo baltoji knyga“ KOM(2001) 428 galutinis.

⁴³ KOM(2005) 229 , “i2010 - „Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti“.